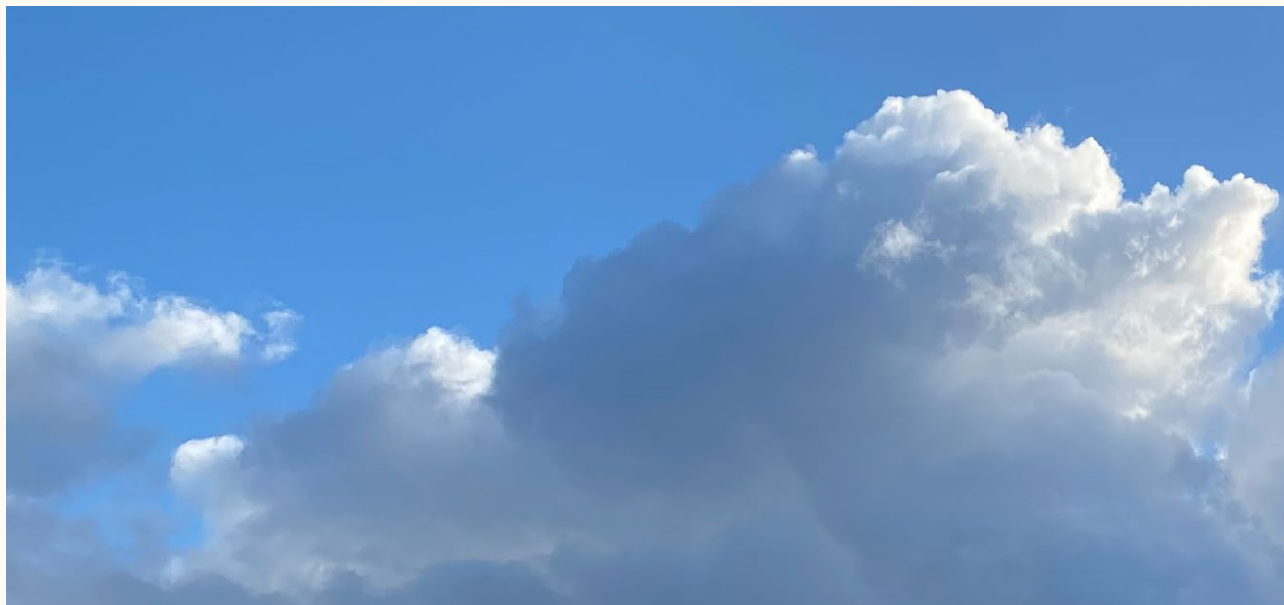

impakti

Ympäristövaikutusten arvioinnin asiantuntijalehti

Jenna Ranta 26

3. PÄÄKIRJOITUS
Uusia tuulia	10. EKOLOGINEN KOMPENSAATIO
JA LUONNON MONI-
MUOTOISUUSVAIKUTUSTEN
LASKENTA
5. YVA RY:N LAUSUNTO	
9. OPISKELIJAN NÄKÖKULMA:
YVA-OPETUS TARVITSEE
KÄYTÄNNÖNLÄHEISYYTTÄ	20. YVA-ASiantuntijana
Uzbekistanissa
	24. YVA-päivän esitysten
lyhennelmät

Tämän lehden julkaisuajankohta: heinäkuu 2026

Lue aiemmin julkaistuja Impakteja
osoitteessa yvary.fi

Kansikuva: Jenna Ranta

UUSIA TUULIA

Alkukesän tervehdys Impaktin lukijoille! Uudet tuulet puhaltavat nyt sekä yleisesti YVA-rintamalla että myös yhdistyksessä. Useamman vuoden ajan puheenjohtajuudesta erinomaisesti huolehtinut Marja Nuottajärvi siirtyi ”lepovuoroon” ja yhdistyksen jäsenet valitsivat vuosikokouksessa minut uudeksi puheenjohtajaksi. Lämpimät kiitokset tästä vielä kerran! Onneksi yhdistyksen hallitukseen on aina kuulunut sangen kokenutta ja yhdistyksen toiminnasta innostunutta väkeä, joten eiköhän tästäkin vuodesta selvitä heidän tuellaan ihan riittävän

hyvin! Yhdistyksen toiminta perustuu juurikin näihin uutteriin ja asiantunteviin ihmisiin, jotka haluavat vielä vapaa-ajallakin edistää ja kehittää YVAN tekemistä Suomessa.

Kuten varmasti jo kaikki YVAN parissa työskentelevät tietävät, ympäristöministeriön johdolla teimme viime vuonna isohkon mullistuksen yhteysviranomaisen toimintatapoihin ja -malleihin tavoitteena kohdentaa lausunnot ja perustellut päätelmät entistä paremmin lain ja asetuksen sisältövaatimuksiin. Tuotimme niin sanotut YVAN uudet linjaukset, joista järjestimme infotilaisuudet myös hankkeesta vastaaville, konsulteille ja lausunnonantajille. Samalla valmistauduimme isoon organisaatiomuutokseen, kun alueelliset ELY-keskukset lakkautettiin vuodenvaihteessa ja siirryimme valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston aikakauteen. Nyt me yhteysviranomaisen tehtäviä hoitavat esittelijät pyrimme aidosti tekemään valtakunnallisesti yhtenäisten linjausten ja toimintatapojen mukaan ja yksittäisen yhteysviranomaisen edustajan työkenttä on laajentunut kattamaan koko Suomen. Jo nyt voin todeta, että uudet linjaukset ovat alkaneet näkyä yhteysviranomaisen tuottamissa asiakirjoissa ja panostamme entistä paremmin ennakolliseen ohjaukseen ja keskittymiseen ensisijaisesti todennäköisesti merkittäviin vaikutuksiin. Tiettyjä haasteita uuden viraston myötä on toki ilmennyt ja lisäksi viraston toimintaan tulee

tulevina vuosina vaikuttamaan myös lisääntyneet säästötavoitteet, mutta hoidamme nyt ja jatkossakin YVA-tehtävät laissa asetetuissa aikaraameissa. Resurssien vähen-tyessä koitamme sujuvoittaa työn tekemistä samoilla keinoilla kuin mitä konsulttitehtävissäkin on var- mastikin otettu käyttöön eli muun muassa hyödyntämällä tekoälyä!

Ja jo nyt voin myös ilolla todeta, että tämä muutos on alkanut näkyä hankkeesta vastaavien ja kon- sulttien tuottamissa aineistoissa. Muutos toki tapahtuu hiljalleen ja sopivia ja hyväksyttäviä malleja ja ratkaisuita haetaan pitkään, mutta suunta on oikea!

Mitä sitten Yva ry suunnittelee vuo- sille 2026-2027? Perustekeminen on sitä samaa kuin ennenkin. Hallitus kokoontuu muutaman kerran vuo- dessa, Impakti-lehti julkaistaan 1-2 kertaa vuodessa ja webinaari järjeste- tään myös ainakin kerran vuodessa. Ja tietysti järjestämme myös erittäin hyvän suosion ja hyvää palautetta joka vuosi saavan YVA-päivän maaliskuun loppupuolella. YVA-päivähän on Suo- messa ainutlaatuinen tilaisuus, jossa viranomaistahot, hankkeesta vastaavat ja konsultit voivat verkostoitua ja vaih- taa ajatuksia YVAan liittyen. YVA-päi- vään liittyen palkintoraati kokoontuu taas vuodenvaihteessa uurastamaan ja käymään läpi kaikki ne YVA-hank- keet, jotka ovat saaneet perustellun päätelmän vuoden 2026 aikana. Pal- kintoraadin tavoitteena on löytää Hyvä YVA-palkinnon saaja. U t e - na asiana alamme pohtia mahdollisen

YVA-klinikan/mentorointitilaisuuden järjestämistä. Tässä tilaisuudessa YVAsta kiinnostuneet opiskelijat voisi- vat saada infoa YVA-töiden tekemisestä Suomessa ja kysellä kaikkea YVAan liittyvää. Ja parin vuoden tauon jälkeen aloitamme myös opintomatkan suunnittelun, jonka tavoitteena on toteuttaa opintomatka vuoden 2027 aikana.

Hyviä ideoita opintomatkan kohteeksi, webinaarin aiheiksi ja YVA-päivän oh- jelmaksi otetaan suurella kiitollisuu- della vastaan!

Kirjoittaja: Yhdistyksen uusi puheenjohta- ja Niina Pirttiniemi, joka toimii YVA-yh- teysviranomaisena Lupa- ja valvontavi- rastossa

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI- YHDISTYS YVA RY:N LAUSUNTO ASIASSA HE 41/2025VP HALLITUKSEN ESITYS EDUS- KUNNALLE LAIKSI ERÄIDEN YMPÄRISTÖ- ASIOIDEN KÄSITTELYSTÄ LUPA- JA VALVONTA- VIRASTOSSA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Ympäristövaikutusten arviointiyh- distys Yva ry kiittää mahdollisuu- desta saada lausua otsikon mukaisessa asiassa. Yva ry on antanut 30.8.2023 lau- sunnon asiassa VN/27126/2023 Luon- nos hallituksen esitykseksi eduskun- nalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastos- sa sekä eräiksi muiksi siihen liittyvik- si laeiksi. Yhdistys lausuu asiassa HE 41/2025 vp oman toimialansa osalta ja viittaa tarpeellisilta osin aiempaan lausuntoonsa.

Yleisenä kommenttina Yva ry toteaa, että lainsäädännön ohella YVA-me- nettelyn sujuvoituminen ja YVA-asia- kirjojen tiiviimpi muoto on suuresti kiinni tulevan LVV:n sisäisestä pereh- dyttämisestä ja yhteisten toimintata- pojen kehittämisestä koskien muun muassa merkittäviin vaikutuksiin kes- kittymistä. Yhdistys on samaa mieltä HE:n kanssa siitä, että parhaiten tilan- netta voidaan korjata voimassa olevan lainsäädännön toimeenpanon ohjauk- sella. Myös tulevan LVV:n resurssi- ja osaamishaaste on edelleen ilmeinen. HE:ssä mainitusta toimintatapojen mittavasta kehittämistarpeesta yhdis- tys on samaa mieltä. Sujuvoittamistavoitteeseen voidaan

päästä vahvemman ennakkollisen oh- jauksen kautta. Ennakolliseen ohjauk- seen panostaminen vaatii resursseja sekä yhteysviranomaisilta että muilta Lupa- ja valvontaviraston asiantunti- joilta. YVA-ohjelmavaihe on keskei- nen YVA-menettelyn sujuvoittamisen, ohjaamisen ja vain merkittävimpiin vaikutuksiin keskittymisen kannalta, koska ohjelmavaiheessa keskeisesti päätetään, mitä selvityksiä on tehtävä ja mihin vaikutustyyppisiin syvenny- tään.

Laki ympäristövaikutusten arvioin- timenettelystä

22 a §. Ympäristövaikutusten arviointi- menettelyn ja lupamenettelyn yhteen- sovittaminen.

Yva ry toistaa aiemmassa lausunnos- saan esille tuomansa näkökohdat yh- teiskuulemiseen liittyen ja painottaa edelleen siihen liittyvän merkittäviä riskejä ja ristiriitoja YVA-menettelyn tarkoituksen ja periaatteiden suhteen. LVV:n ratkaisemalla luvalla (tyypilli- sesti ympäristölupa) etenevät YVA-me- nettelyn piiriin kuuluvat hankkeet ovat tyypillisesti muun muassa kaivos- ja laitoshankkeita, joiden ympäris- tövaikutukset voivat olla moninaisia.

Etenkin uudishankkeen haitalliset ympäristövaikutukset voivat olla merkittäviä, laaja-alaisia, hitaasti palautuvia ja osittain peruuttamattomia. Tämän huomioiden HE:n esityksen oletamus siitä, että todennäköisesti säännöstä sovellettaisiin ennen kaikkea hankkeiden muutoksiin ja sellaisiin uusiin hankkeisiin, joiden suunnittelutilanne on ristiriidaton, ympäristövaikutukset hyvin hallittavissa ja vaihtoehtoja on vain vähän, ei todennäköisesti toteudu. Vaihtoehtoinen tapa, jossa yhteiskuuleminen laissa rajataan koskemaan vain muutoshankkeita, olisi tästä syystä parempi ratkaisu.

Yhteiskuuleminen heikentää sekä ympäristövaikutusten arvioinnin huomioimista että osallistumismahdollisuuksia merkittävästi. Yva ry myös katsoo, että yhteiskuuleminen vähentää YVA-menettelyn vaikuttavuutta erittäin merkittävästi ja siten aiheuttaa riskin muutoksen johtamisesta ympäristönsuojelun tason heikentymiseen.

YVA-lain 15 §:ssa todettu pääsääntö, että ympäristövaikutukset on arvioitava mahdollisimman varhaisessa hankevaiheessa, on yhdistyksen näkemyksen mukaan edelleen hyvin perusteltu. Yhdistys katsoo, että tämä vaatimus on useimmissa tapauksissa ristiriidassa YVA-selostuksen ja lupahakemuksen yhteisen kuulemisen kanssa. Lupahakemusta varten tarvitaan hankkeesta varsin tarkat suunnitelmat. Silloin, kun nämä tarkat suunnitelmat ovat käytettävissä, ei olla enää ”mahdollisimman varhaisessa hankevaiheessa”.

YVA-selostuksesta kuuleminen vasta lupavaiheessa tekee käytännössä tyhjäksi sekä YVA-yhteysviranomaisen perustellun päätelmän että sen laatimista varten YVA-selostuksesta annettua lausunnot ja mielipiteet. Perustellun päätelmän tulisi ohjata hankkeen seuraavissa vaiheissa tehtäviä valintoja. Toisinaan perustellun päätelmän jälkeen toteutettavaksi päätyykin vielä jokin muu kuin YVA-menettelyssä tarkasteltu hankevaihtoehto, esimerkiksi siten, että arvioituista vaihtoehtoista yhdistellään elementtejä parhaan vaihtoehdon luomiseksi. YVA-selostuksen kuulemisvaiheessa voidaan myös vielä saada tietoja, jotka tulee jatkossa huomioida. Mikäli lupahakemus on jo laadittu ja kuulutettu, on lyöty lukkoon paljon asioita, joita tulisi perustellun päätelmän tai muun palautteen perusteella vielä tarkastella. Hankkeesta vastaavien kokemus YVA- ja luvitusprosesseista vaihtelee suuresti ja on oletettavaa, että osa heistä kokee hyötyvänsä aikataulullisesti ja työmäärällisesti siitä, että YVA-menettelyssä ei käsitellä vaihtoehtoja. Tämän voidaan ennustaa ohjaavan menettelyitä siihen, että vaihtoehtoja ei tarkastella edes hankkeen esisuunnitteluvaiheessa eikä aidosti etsitä ympäristöllisesti hyväksyttävintä ja toteuttamiskelpoisinta ratkaisua.

Heti arviointimenettelyn alussa yhteiskuulemisesta tehtävä päätös on ennenaikainen, eikä prosessin aikana ilmeneviä merkittäviä ympäristövaikutuksia ja ristiriitoja ole tuolloin todennäköisesti kattavasti tunnistettavissa. Arviointimenettelyn alussa päätöksen pohjaksi on käytettävissä

pääasiassa hankkeesta vastaavan tarjoamaa aineistoa, joka on väistämättä vielä alustavaa, ja edustaa lähinnä hankkeesta vastaavan optimismia siitä, ettei ristiriitoja ilmene. Tässä vaiheessa paikallisia asukkaita ja sidosryhmiä ei ole vielä kuultu, eivätkä he välttämättä ole laisinkaan tietoisia siitä, että hanke on suunnitteilla. Toisaalta, jos hankkeesta vastaavan kanssa on sovittu ja annettu päätös yhteiskuulemisen soveltamisesta, voiko siitä vielä perääntyä, jos ristiriitoja ja merkittäviä ympäristövaikutuksia ja -riskejä ilmenee? Hankkeesta vastaavan oikeusvarmuus ei tällöin välttämättä myöskään toteudu.

Mahdollinen päätös yhteiskuulemisesta, mikäli se lakiin mahdollisuutena jää, onkin välttämättä tehtävä myöhemmässä vaiheessa kuin hankkeen tullessa vireille. Päätös voidaan tehdä ehdottomasti aikaisintaan sen jälkeen, kun YVA-ohjelmasta on kuultu. YVA-ohjelmaa koskevassa kuulemisessa tulisi sidosryhmillä olla mahdollisuus ottaa kantaa yhteiskuulemisesta koskevaan asiaan, joten mahdollisesti suunnitteilla oleva yhteiskuuleminen pitäisi YVA-ohjelmassa tuoda esiin, mutta päätös on tehtävissä aikaisintaan YVA-ohjelmasta annettavan lausunnon yhteydessä. Edellä lausutuista syistä tämäkin vaihe on ennenaikainen, koska vaikutusselvitysten tulokset eivät ole käytettävissä, ja niistä mahdollisesti seuraavia haasteita ja ristiriitoja ei YVA-ohjelmavaiheessa välttämättä voida tunnistaa.

Näin ollen Yva ry pitää ainoana oikeana ratkaisuna, että yhteiskuuleminen

rajataan edelleen vain muutoshankkeisiin. Mikäli kuulemisten yhteensovittaminen jää nyt ehdotetussa muodossa lakiin, on ehdottomasti huolehdittava siitä, että perustellussa päätelmässä voidaan aidosti vielä esittää jatkosuunnittelua koskevia vaatimuksia, mikäli tälle on perusteltua tarvetta.

36 §. Arviointimenettelyn soveltamista koskevat poikkeukset.

YVA-menettelyn soveltamisesta myönnettävä poikkeus on kannatettava, mutta vain tarkkaan rajatuissa hankkeissa. HE:n perusteluissa on tuotu esille, millaisia tällaiset hankkeet voisivat olla, mutta koska kriteerejä ei varsinaisessa lakitekstissä ole, muodostuu riski sille, että poikkeusta hakevat hankkeet eivät ole yleisen edun ja turvallisuuden kannalta merkittäviä hätätapauksia. Tällöin vääränlaiset hankkeet kuormittavat hakemuksiltaan viranomaisten resurssia. Yhdistys kannustaa muotoilemaan tarkoitettua rajauksesta tarkemmin lakitekstiin.

Muihin YVA-lain muutoksiin Yva ry lausuu samoin kuin edellisessä 30.8.2024 antamassaan lausunnossa.

Luonnonsuojelulaki

Yva ry toteaa, että Natura-arvioinnin toteuttaminen YVA-menettelyn yhteydessä on jo vallitseva käytäntö, ja tämän käytännön vahvistaminen lainsäädännöllä on kannatettavaa. HE:n sisältämä muutos Natura-lausunnon antamisen määräajasta kuudesta kuukaudesta kolmeen on tarpeen, jotta hankkeiden prosessit eivät viivästy

Natura-lausuntojen vuoksi. YVA ry painottaa eri hanketyyppien tasaver-
taisen kohtelun tärkeyttä hankkeis-
sa, jossa on Natura-arvioinnin tarve
YVA-menettelyn yhteydessä. LVV:n
luvittamissa hankkeissa Natura-arvi-
ointi käsitellään sisäisenä työnä, kun
taas muiden viranomaisten luvitta-
missa hankkeissa LVV antaa Natu-
ra-arvioinnista lausunnon. HE:n mu-
kaan olennaisten Natura-näkökohtien
huomioimisen tulisi viraston sisällä
lähtökohtaisesti perustua kirjalliseen
muotoon, ja ne olisivat julkisia jo val-
misteluvaiheessa.

Lakitekstissä vaatimusta kirjallisesta
ja julkisesta muodosta ei ole, joten on
riski, ettei se aina toteudu. Natura-ar-
vioinnin käsittelyn eroavaisuus voi
asettaa eri hanketyypit eriarvioiseen
asemaan. LVV:n luvittamissa hank-
keissa Natura-vaikutuksien käsittely
etenee viraston sisäisesti keskustellen,
kun taas muiden viranomaisten luvit-
tamissa hankkeissa asia etenee lau-
sunnon perusteella, mikä on todennä-
köisesti hitaampaa.

Viranomaisen näkemys Natura-arvi-
oinnin riittävydestä voi jäädä hyvin
yleiselle tasolle, mikäli asia ratkaistaan
ilman kirjallista lausuntoa. Tällöin
esimerkiksi Natura-arvioinnin puut-
teellisuuden perusteella valittami-
nen voi vaikeutua. Samalla käy myös
mahdottomaksi selvittää, millä tavalla
yleisen edun, tässä tapauksessa luon-
non, puolesta on puhuttu ja miten se
on huomioitu. Käytännössä ei voida
varmistua, miten luonnon etua on val-
vottu. Toisaalta hankkeesta vastaavan
voi olla vaikeaa päästä selville siitä,

miksi hankkeen luvitus on estymässä,
jos tulee vain tieto, että Natura-arvi-
ointia ei voitu katsoa asianmukaiseksi.
Tällöin myös arvioinnin kehittäminen
ja tarvittaessa hankkeen muuttami-
nen on haastavaa, ellei mahdotonta.
Siten yhdistys pitää tarpeellisena, että
Natura-arvioinnin asianmukaisuut-
ta ja hankkeesta suojeluperusteisiin
kohdistuvien vaikutusten hyväksyt-
tävyyttä (”ei merkittäviä haitallisia
vaikutuksia”) koskeva päätös on oltava
saatavissa kirjallisena, vaikkei se oli-
sikaan muissa tilanteissa vaadittava
varsinainen Natura-arviointia koskeva
lausunto.

Muilta osin yhdistys toistaa aiemmin
lausumansa.

Yva ry

19.5.2025

OPISKELIJAN NÄKÖKULMA: YVA- OPETUS TARVITSEE KÄYTÄNNÖN- LÄHEISYYTTÄ

YVA ei ollut minulle aluksi itsestään
selvä kiinnostuksen kohde, vaan
se avautui vähitellen opintojen ede-
tessä osaksi laajempaa ympäristö- ja
riskienhallinnan kokonaisuutta. Vaa-
san ammattikorkeakoulussa YVAa lä-
hestytään vahvasti uusiutuvan energi-
an hankkeiden kautta, mikä heijastaa
alan tämänhetkistä kehityssuuntaa.

VAMK:ssa YVA on osa energia- ja
ympäristötekniikan opintoja, ja ympä-
ristövaikutusten arviointeihin keskit-
tyvää opintojaksoa on viime vuosina
laajennettu. Perinteisen menettelyku-
vauksen rinnalle on tuotu kaavoitus
sekä rakentamis-, vesi- ja ympäristölu-
piin liittyvät kysymykset. Tämä vastaa
paremmin todellisuutta, jossa YVA ei
toimi irrallisena prosessina, vaan kyt-
keytyy tiiviisti maankäytön suunnitte-
luun ja hankkeiden valmisteluun.

Ympäristötekniikan lehtori (VAMK)
Jan Nyman kertoi haastattelussani pai-
nottavansa opetuksessa käytännön-
läheisyyttä. Case-esimerkit ja työelä-
mäyhteydet ovat keskeisessä roolissa,
ja opetusta täydentävät asiantuntija-
vierailut. Nymanin mukaan pitkä ko-
kumus sekä julkiselta että yksityiseltä
puolelta auttaa tuomaan opetukseen
sellaista konkretiaa, jota pelkkä teoria
ei tavoita.

Opiskelijan näkökulmasta juuri tämä
tekee YVAsta ymmärrettävän.

Kun asiat sidotaan oikeisiin hankkei-
siin, alkaa hahmottaa, mitä varten
koko prosessi on olemassa ja missä
kohtaa sillä oikeasti on merkitystä.

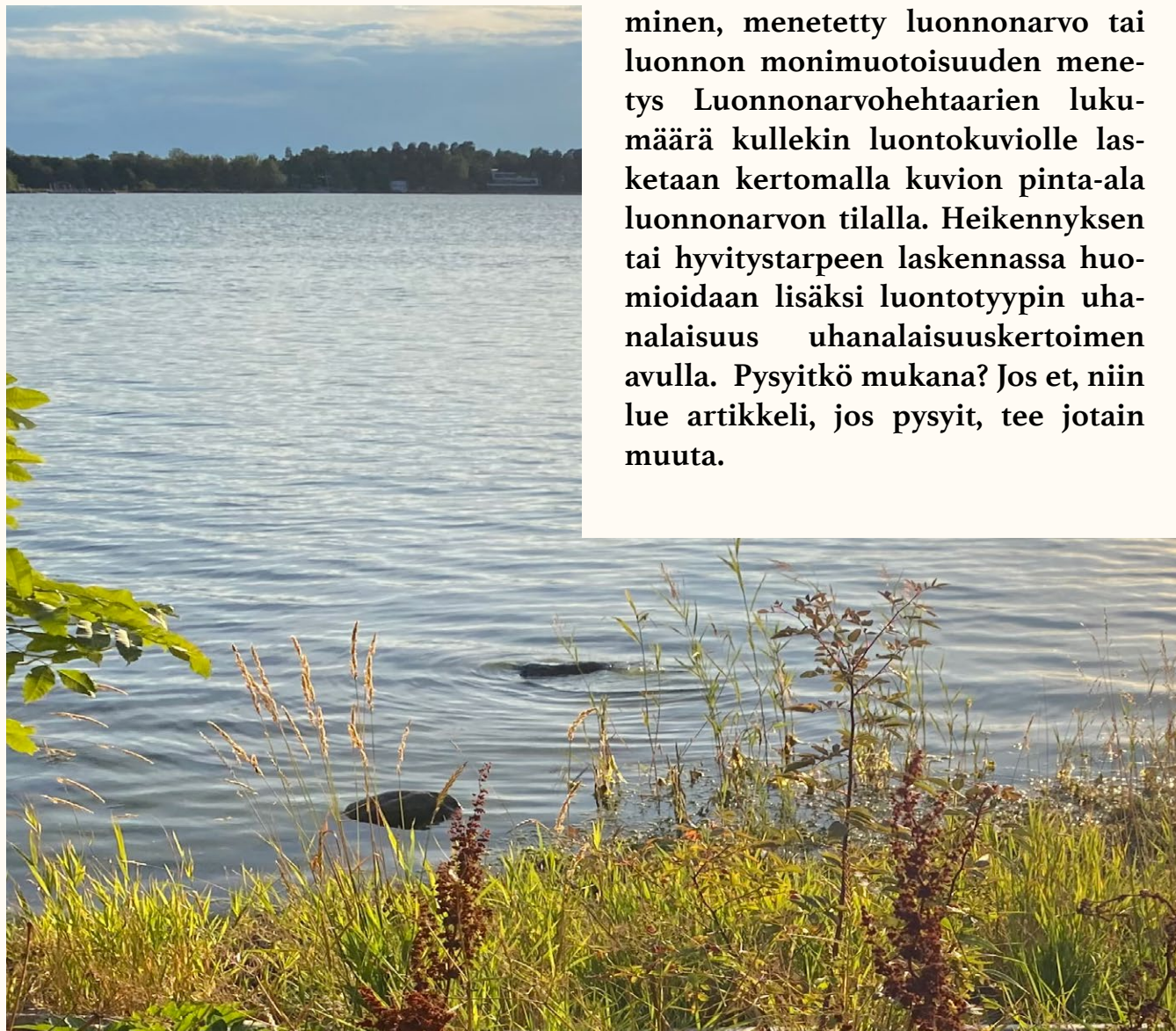
Samaan aikaan on tullut vastaan myös
toisenlaisia kokemuksia. Kaikissa kor-
keakouluissa YVA ei näy yhtä selkeästi,
ja joskus se jää osaksi muita kursseja
ilman, että kokonaisuus kunnolla avau-
tuu. Vertailu on tosin vaikeaa, koska
tietoa opetuksesta joutuu etsimään
lähinnä opintosuunnitelmista tai kyse-
lemällä muilta opiskelijoilta.

Viestinnän asiantuntijan näkökulmas-
ta YVA näyttäytyy lisäksi prosessina,
jossa tiedon esittämisellä on suuri
rooli. Arviointien sisältö voi olla hyvin-
kin laadukasta, mutta jos se ei avaudu
sidosryhmille ymmärrettävästi, sen
vaikuttavuus jää helposti vajaaksi. Tätä
näkökulmaa ei opinnoissa juuri käsi-
tellä, vaikka käytännössä viestintä on
keskeinen osa YVA-prosessia.

Ehkä keskeinen kysymys onkin, ope-
tetaanko YVAa riittävän käytännönlä-
heisesti ja oikeassa mittakaavassa. Jos
fokus jää liikaa prosessin läpikäyntiin,
voi helposti jäädä epäselväksi, miten
sitä sovelletaan oikeissa hankkeissa. Ja
toisaalta: ymmärretäänkö opinnoissa
riittävästi myös se, miten YVAsta vies-
titään; kenelle, miten ja miksi.

Kirjoittaja: Sandra Falck
Energiatekniikan YAMK-opiskelija
(VAMK) MBA, viestinnän asiantuntija

EKOLOGINEN KOMPENSAATIO JA LUONNON MONI- MUOTOISUUS- VAIKUTUSTEN LASKENTA

Ekologinen kompensatio tarkoittaa toimia, joilla hyvitetään luonnon monimuotoisuuden heikentymistä, kun vaikutuksia ei voida muuten välttää tai vähentää. Kompensaation laskemiseksi tulee määrittää luonnon ekologinen tila numeerisessa muodossa. Luonnon ekologinen tila lasketaan luontokuvioille luonnonarvohehtaareina (LAH lukumäärä). Luonnonarvohehtaarien lukumäärä lasketaan kullekin tutkittavan hankkeen vaikutusalueen kuviolle luonnon alkutilassa (ennen projektia) ja lopputilassa (projektin jälkeen). Alkutilan ja lopputilan erotus on ekologisen tilan heikkeneminen, menetetty luonnonarvo tai luonnon monimuotoisuuden menetys. Luonnonarvohehtaarien lukumäärä kullekin luontokuvioille lasketaan kertomalla kuvion pinta-ala luonnonarvon tilalla. Heikkennyksen tai hyvitystarpeen laskennassa huomioidaan lisäksi luontotyyppin uhanalaisuus uhanalaisuuskertoimen avulla. Pysytkö mukana? Jos et, niin lue artikkeli, jos pysyit, tee jotain muuta.

Yva ry järjesti 28.1.2026 webinaarin aiheesta Ekologinen kompensatio ja luonnon monimuotoisuusvaikutusten laskenta. Tämä artikkeli on kirjoitettu pääsääntöisesti webinaarin esitysmateriaalien perusteella.

Webinaarin luennoitsijoina olivat Ecobio Oy:stä johtava konsultti Elina Strandman ja vastuubiologi/luontokartoittaja Marianne Uusi-Illikainen sekä Eolus Finland Oy:stä projektipäällikkö Risto Ant-Wuorinen. Ecobio on suomalainen kestävän kehityksen konsultointipalveluja tarjoava yritys ja Eolus Finland Oy:n liiketoimintaa on kehittää ja rakentaa tuuli- ja aurinkovoimaa sekä energiavarastoja. Eolus Finland Oy kuuluu kansainväliseen Eolus AB:hen, jonka pääkonttori on Ruotsissa.

Webinaarissa käytiin ensin läpi luontovaikutusten arvioinnin taustoja etenkin yrityksen liiketoimintaa ohjaavana periaatteena. Tämän jälkeen luennoitsijat esittelivät ekologisen tilan arvioinnin periaatteita ja menetelmiä. Käytännön arviointityötä monimuotoisuusvaikutusten laskennasta käytiin läpi kahden case-esimerkin avulla. Nämä esimerkit olivat Miehennevan tuuli- ja aurinkovoimahanke Alavieskassa sekä Myllykankaan tuulivoimahanke Sonkajärvellä.

Miehennevan hankkeelle tehtiin luontokartoituksia keväällä 2024, kaavaluonnos on tehty keväällä ja kesällä 2025. Perusteltu päätelmä on päivätty marraskuulle 2025. Myllykankaan kaavaluonnoksen ja YVA-selos-

tuksen odotetaan tulevan julki kesän 2026 aikana.

Liiketoiminta ja luontovaikutukset

Taustaksi luontovaikutusten arvioinnille todettiin, että yritykselle on tärkeää selvittää sen liiketoiminnan vaikutukset luontoon, luonnon monimuotoisuuteen ja luontokatoon. Näitä syitä ovat mm:

- Useimmilla taloudellisella toiminnalla on suoria tai epäsuoria luontovaikutuksia vähintään arvoketjun kautta. Määrällisiä negatiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen kutsutaan luontojalanjäljeksi.
- Liiketoiminnan aiheuttamia luontovaikutuksia syntyy luontokadon suorien ajurien kautta, joita ovat muutokset maan- ja meren käytössä, ilmastonmuutos, luonnonvarojen käyttö, saastuminen ja haitalliset vieraslajit (asiasta tarkemmin Taulukossa 1). The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) on tuottanut raportin, josta löytyy lisätietoa ja analyysseja näihin ajureihin liittyen.
- Kaikki taloudellinen toiminta on vähintään epäsuorasti riippuvaista luonnon monimuotoisuudesta ja ekosysteemipalveluista.

Taulukko 1. Luontokadon ajureita ja luontoon kohdistuvia paineita. Lähde: IPBES 2019 and ENCORE

Luontokadon ajuri	Luontokatoon kohdistuva paine
Maan- ja merenkäyttö ja käytön muutokset	• makean veden käytön maantieteellinen alue • maan käytön maantieteellinen alue • meren (pohjan) käytön maantieteellinen alue
Luonnonvarojen käyttö	• veden käytön määrä • abioottisten luonnonvarojen hyödyntäminen (esim. mineraalit) • bioottisten luonnonvarojen hyödyntäminen (esim. kalat, puu)
Ilmastonmuutos	• kasvihuonekaasupäästöt
Saastuminen	• häiriöt (esim. melu, valo) • ilmansaasteet (muut kuin kasvihuonekaasupäästöt) • ravinnepäästöt veteen ja maaperään • myrkyllisten aineiden päästöt veteen ja maaperään • kiinteän jätteen synty ja vapautuminen
Haitalliset vieraslajit	• haitallisten vieraslajien leviäminen

Luontotyön vaiheet yrityksessä ovat mm. seuraavat:

- *Luontovaikutusten selvittäminen* - tunnista, arvota ja priorisoi luontoon kohdistuvat vaikutukset ja riippuvuutesi luonnosta, jotta varmistat, että otat huomioon niistä oleellisimmat.
- *Sitoutuminen* - aseta tieteeseen perustuvat tavoitteet, jotta yrityksesi on menossa suuntaan, jolla pysytään maapallon sietokyvyn rajoissa.
- *Vähennä vaikutuksia* - vältä ja vähennä negatiivisia vaikutuksia, ennallista ja uudista, yhdistä toimia maa- ja merialueilla, suuntaa liiketoimintastrategiaa ja -tapoja uudelleen, liitä luonto osaksi toimintaa ja edistä kunnianhimoisia toimintatavoitteita.
- *Julkaise* - kerro ja julkaise

avoimesti tietoa luontotyöstä ja sen edistymisestä.

Luontotyöllä saavutetaan monia liiketoimintahyötyjä. Näitä hyötyjä on esitetty Kuvassa 1.

Ekologisen tilan ja luontojalanjäljen laskenta

Luontojalanjäljen laskemiseksi haitta-alueen luontotyyppien ekologinen tila arvioidaan ja lasketaan ennen haitan toteutumista. Toisin sanoen ekologinen lähtötila arvioidaan ennen esimerkiksi tuotantolaitoksen rakennusvaihetta.

Kompensaatioasetuksen ensimmäisessä pykälässä (1§) määritellään luon-

Kuva 1: Ecobio Oy: Luontotyöllä saavutettavia liiketoimintahyötyjä

nonarvohehtaari seuraavasti:
”*Luonnonarvohehtaari* tarkoittaa luonnonarvovastaavuuden arviointiyksikköä, joka osoittaa alueen hehtaarikohtaista luonnonarvoa suhteessa hehtaariin luonnontilaisessa tai luonnontilaiseen verrattavassa tilassa olevaa aluetta. Alueen luonnonarvohehtaarien määrä on sen pinta-ala kerrottuna luonnonarvon tilalla.”

Maastossa tehdyn ekologisen tilan arvioinnin jälkeen ekologinen tila (eli luonnonarvohehtaari) lasketaan erikseen jokaiselle heikennettävän alueen luontotypille. Luontotyyppikuvioiden ekologinen tila lasketaan kompensatioasetuksen liitteen 1 mukaisesti luontotyyppiryhmien yksittäisten ominaispiirteiden arvon painotettuna keskiarvona. Ympäristöministeriön asetus vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta löytyy linkistä: <https://www.finlex.fi/fi/lain->

[saadanto/2023/933](#)

Maastokartoituksessa kukin luontotyyppikuvion jokaisen mittarin (1-8 kappaletta) tilaluokka arvioidaan erikseen asteikolla 0,0 – 1,0.

- 1,0 erinomainen
- 0,7 hyvä
- 0,5 kohtalainen
- 0,3 heikko
- 0,1 erittäin heikko
- 0,0 ei luontotyyppi

Ominaispiirteet on jaettu ensisijaisiin ja toissijaisiin mittareiden merkittävyyden perusteella. Ensisijaisten mittarien painoarvo on 2 ja toissijaisten 1. Luontotyyppikuviot kuuluvat johonkin luontotyyppiryhmään/luontotyyppiyhdistelmään.

Seuraava esimerkki luontotyyppiryhmän/luontotyyppiyhdistelmän ominaispiirteistä on puustoisilta soilta, joilla ensisijaisia ominaispiirteitä (joil-

la asetuksen 2 § mukaan painokerroin on kaksi) ovat vesitalous, suon suhde ympäristöönsä, suokasvillisuuden edustavuus - lajisto ja kasvillisuuden rakenne (runsaus, peittävyys, lajien/lajiryhmien runsaussuhteet) ja puuston rakenne (puuston tiheys, ikäjakauma, tilajakauma, latvuseroksellisuus, lajijakauma). Toissijaisia ominaispiirteitä ovat lahoppuun määrä ja muu ihmisvaikutus (joilla kerroin on yksi).

Muita liitteen 1 mukaisia luontotyyppiryhmiä ovat mm. avosuot, metsät, kalliot ja kivikot, perinnebiotoopit ja tunturit. Näillä useimmilla on omat alaryhmänsä (luontotyyppiryhmät / luontotyyppiyhdistelmät).

Luontojalanjälkeä laskettaessa lasketaan määrällisiä luontohaittoja eli haitta-alueella menetettäviä luontoarvoja luonnonarvohehtaareissa. Toisin sanoen luontojalanjäljessä lasketaan luontohaitta, joka aiheutuu ihmistoiminnan vuoksi. Hankealueen ekologinen tila heikkenee hankkeen toteutuksen seurauksena, eli hankealueen ekologinen tila on alempi kuin lähtötila ennen rakennusvaihetta.

Hankkeen suora luontojalanjälki koostuu hankkeen toimintojen rakentamisen vuoksi menetettävistä luonnonarvohehtaareista. Suorassa luontohaitassa luontotyyppikuvio tuhoutuu täysin (rakentamisen alle) ja luonnonarvot häviävät täysimääräisesti. Suoran luontohaitan lähde ovat rakennettavat toiminnot kuten tuulivoimalat, aurinkovoima-alue ja tiet. Suora luontohaitta = ekologinen tila * vaikutusalueen pinta-ala

Luontojalanjäljen suuruuteen vaikuttaa myös heikennettävän luonnonarvon uhanalaisuus. Luontotyyppien uhanalaisuus määräytyy viimeisimmän kansallisen uhanalaisuusarvioinnin perusteella. Luontotyyppien mahdollinen uhanalaisuus huomioidaan kertomalla heikennyksen määrä uhanalaisuuskertoimella, joka on:

- 1,52 äärimmäisen uhanalaisille luontotyypeille
- 1,14 erittäin uhanalaisille luontotyypeille
- 1,03 vaarantuneille luontotyypeille

Käytännössä ekologisen tilan arvioinnissa maastossa sekä ekologisen tilan laskennassa noudatetaan luontotyyppien ekologisen tilan arvioinnin ohjeistusta. Ohjeistusta löytyy mm. osoitteista:

<https://zenodo.org/records/14409001>
https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/LSL_luontotyyppien_inventointiohje_luonnos20240515.pdf

Yhteenveto: Luontokuvion ekologisen tilan ja monimuotoisuusvaikutusten laskemisesta

Luontohaitta kun kuvio häviää kokonaan rakentamisen tms. alle:

Suora kuviokohtainen luontohaitta ('LAH lukumäärä) = kuvion ekologinen tila ('LAH/ha) * kuvion pinta-ala (ha)

Kuvion ekologisen tilan laskeminen:

Yksittäisen luontokuvion hehtaariohtainen ekologinen tila, jonka yksikkö on luonnonarvohehtaaria/ha ('LAH/ha) = kuvion luontotyyppiryhmän ominaispiirteiden ensisijaisuus- ja toissijaisuusarvojen painotettu keskiarvo

Kuvion luontotyyppiryhmän ominaispiirteiden ensisijaisuusarvojen (kerroin 2) ja toissijaisuusarvojen (kerroin 1) painotettu keskiarvo =

(ominaispiirre A * painoarvo 1 tai 2 + ominaispiirre B * painoarvo 1 tai 2 ...) / (painoarvojen summa)

Kuvitteellinen esimerkki: puustoinen suo (desimaaliluvut ovat kunkin luontotyyppiryhmän arvioituja ominaispiirteitä): *ensisijaiset* - vesitalous 0,3; suon suhde ympäristöön 0,5; suokasvillisuuden edustavuus 0,7; puuston rakenne 0,6; *toissijaiset* - lahoppuun määrä 0,2; muu ihmisvaikutus 0,1

Painotettu keskiarvo = $(2(0,3+0,5+0,7+0,6)+1(0,2+0,1))/(2+2+2+2+1+1) = 4,5/10 = 0,45$ 'LAH/ha

Luontohaitan laskeminen uhanalaisuuskerrointa käyttäen:

Luontohaitan määrää laskettaessa ekologisen tilan ja vaikutusalan perusteella saatu haitta voidaan vielä kertoa luontotyyppien uhanalaisuuskertoimella. Kuvion uhanalaisuuskerroin = 1,0 – 1,52 riippuen kuvion luontotyyppien uhanalaisuusasteesta (määräytyy kunkin viimeisimmän kansallisen uhanalaisuusarvioinnin perusteella). Jos edellä mainitussa esimerkissä kuvion pinta-ala olisi 2,0 ha ja kyse olisi äärimmäisen uhanalaisesta luontotyyppistä, jolloin uhanalaisuuskerroin olisi 1,52, olisi luontohaitta

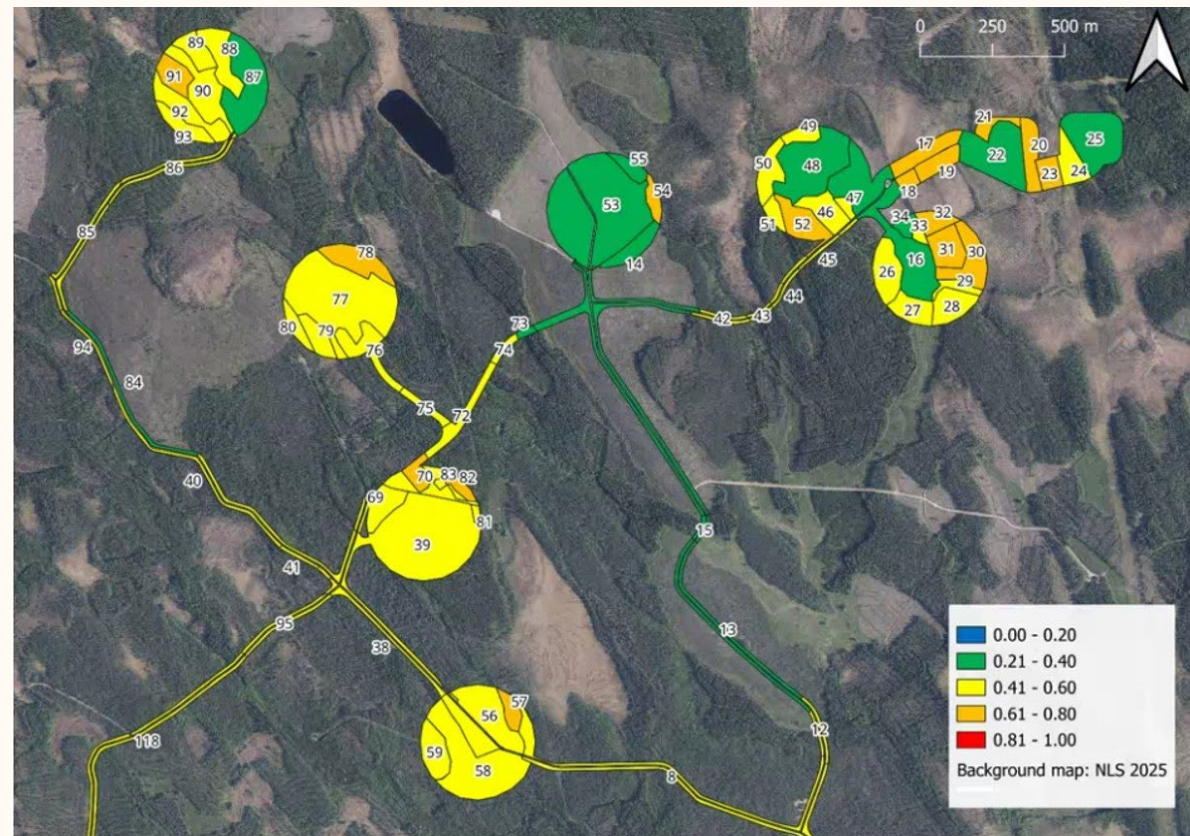
$\text{Luontohaitta} = 2,0 \text{ ha} * 0,45 \text{ 'LAH/ha} * 1,52 = 1,37 \text{ 'LAH/ha}$

'LAH lukumäärä = pinta-ala * ekologinen kunto tai tila: kertoo kuinka paljon ekologiaa, luonto- tai monimuotoisuusarvoja on yhdellä kuviolla, joka voi olla alaltaan vaihteleva. Jos kuvion 'LAH lukumäärä on 1,0 'LAH ja ekologinen tila 0,45 'LAH/ha, niin kuvion kokonaispinta-ala on $1,0/0,45 = 2,22 \text{ ha}$.

HUOM! Luonnonarvohehtaarin käytössä ilmenee vaihtelua eri kirjallisissa lähteissä. Siitä käytetään myös lyhennettä hha. 'LAH voi tarkoittaa yhdellä pinta-alahehtaari-kohtaisten ekologisten arvojen määrää tai pinta-alalla kerrottujen hehtaariohtaisen ekologisten arvojen määrää. Yllä käytetään ensimmäisestä 'LAH/ha ja toisesta lyhennettä 'LAH lukumäärä.

Maastokartoitus

Luontojalanjälkilaskennan tarkka ekologisen tilan arviointi kohdistetaan niille alueille, joille hankkeen suorat heikennysvaikutukset tai hyvitustoimet sijoittuvat. Laajemmat luontoselvitykset voivat kattaa koko suunnittelu- tai hankealueen. Kartointi kattaa myös voimakkaasti heikentyneet alueet. Maastokartoituksesta tuotetaan paikkatietoaineisto (Kuvat 3, 4 ja 5), joka sisältää alueelta rajatut luontotyyppikuviot, ekologisen tilan mittarien numeroarvot, kuvioiden pinta-alat sekä heikennettävän alueen pinta-alat.

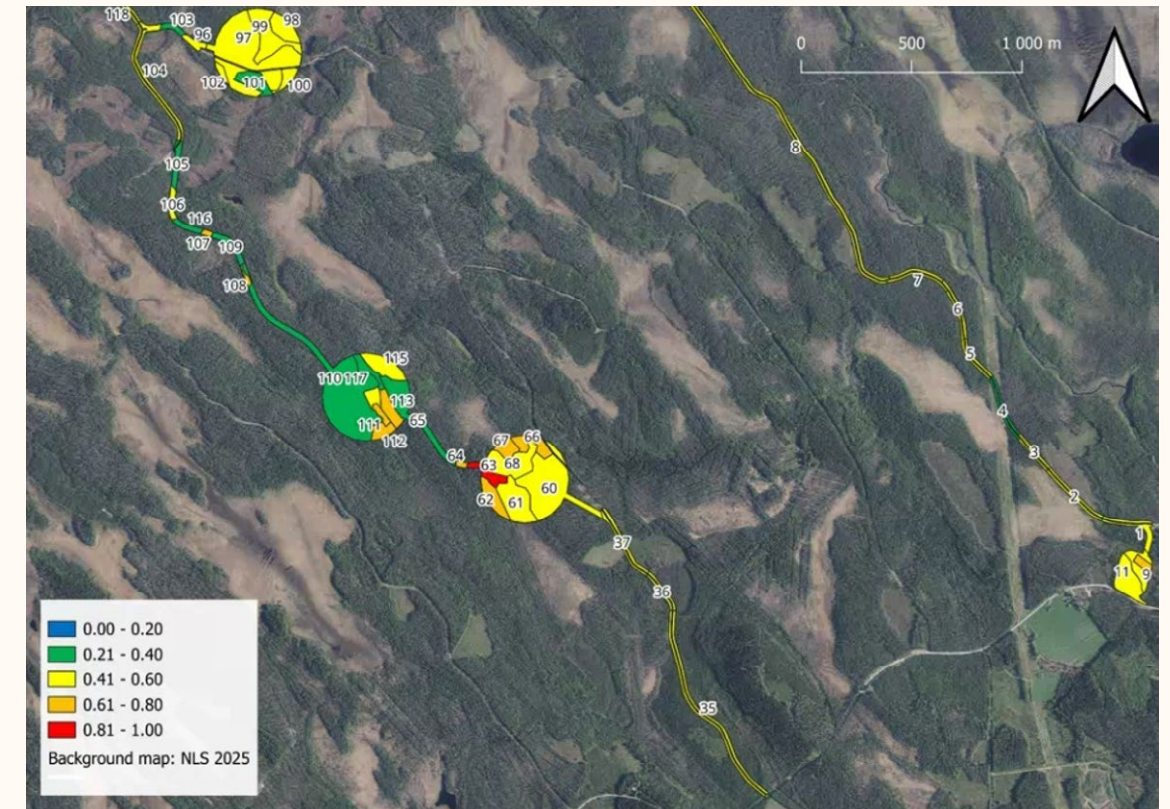

Kuva 3. Myllykankaan tuulivoimahankealueen pohjoisosa, maastokartoituksesta tuotettu paikkatietoaineistokartta

Myllykankaan luontojalanjäljen laskennan tulokset

Kartoitetun alueen keskimääräinen ekologinen tila Myllykankaan hankealueelle on 0,47 luonnonarvohehtaaria (LAH/ha). Kartoitetun alueen ekologinen tila vaihtelee kuvioittain 0,25-0,87 luonnonarvohehtaarin välillä. Kartoitetun luontotyyppien pinta-alasta 71 % saa uhanalaisuusluokituksen.

Myllykankaan tuulivoimahanke suora luontojalanjälki on 27,80 (SVE1)/27,98 (SVE2) luonnonarvohehtaaria. Voimaloiden aiheuttama luontojalanjälki on 11,27 LAH, uuden ja parannettavan tiestön 13,92 LAH, sähköaseman 2,27 LAH (SVE1)/2,46 LAH (SVE2) ja työmaatukikohdan 0,34

Kuva 4. Myllykankaan tuulivoimahankealueen eteläosa, maastokartoituksesta tuotettu paikkatietoaineistokartta

LAH. Miehennevan luontojalanjäljen laskennan tulokset

Kartoitetun alueen keskimääräinen ekologinen tila on 0,31 luonnonarvohehtaaria (LAH/ha). Kartoitetun alueen ekologinen tila vaihtelee kuvioittain 0,23 – 0,75 luonnonarvohehtaarin välillä. Kartoitettujen luontotyyppien pinta-alasta 51% saa uhanalaisuusluokituksen.

Miehennevan tuulivoimahanke suora luontojalanjälki on 13,24 luonnonarvohehtaaria. Voimaloiden aiheuttama luontojalanjälki on 3,01 LAH, aurinkovoima-alueen 0,00 LAH, uuden parannettavan tiestön 6,80 LAH, maa-ainesottoalueen 1,94 LAH, sähköaseman 1,17 LAH

ja työmaatukikohdan 0,32 LAH. Luontohaittojen vähentämishierarkia

Hanketta suunniteltaessa ja toteutettaessa keinot luontohaittojen vähentämiseksi ovat ensisijaisuusjärjestyksessä:

- Välttäminen: toteuttaa hankkeen niin, että luontohaittoja ei synny.
- Vähentäminen: pienentää haittoja teknisin tai toiminnallisin keinoin.
- Ennallistaminen: palautetaan heikentynyt luonto mahdollisimman lähelle alkuperäistä tilaa.
- Kompensoiminen (on viimeinen keino): hyvitetään jäljelle jäävät merkittävät luontohaitat, joita muuten ei voida välttää tai vähentää.

Ekologinen kompensatio

Ekologinen kompensatio tarkoittaa toimia, joilla menetettyjä luontoarvoja hyvitetään parantamalla vastaavien elinympäristöjen tilaa muualla.

Ekologista kompensatiota voidaan käyttää luonnon monimuotoisuuden heikentämisen hyvittämiseen silloin, kun vaikutuksia ei voida muuten välttää tai vähentää. Vapaaehtoinen luontokompensatio perustuu luonnonsuojelulakiin (9/2023) ja ympäristöministeriön asetukseen. Haitan aiheuttaja voi hyvittää toimintansa kielteisiä vaikutuksia hyvitystoimin, kuten elinympäristöjen ennallistamisella ja/tai suojelulla.

Ekologinen kompensatio perustuu mitattaviin luontoarvoihin (esim. luontotyytit, lajisto, ekologinen tila) ja se edellyttää haitan ja hyvityksen ekologista vastaavuutta ja pitkäaikaista turvaamista ja seurantaa.

Risto Ant-Wuorisen mukaan kompensatiomenettelyn ja käytäntöjen kehitys on edelleen käynnissä, ja sääntelyyn liittyy epävarmuuksia.

Oppeja hankekehittäjälle

Hankekehittäjälle laskenta ei tullut mukaan vain yleisen vastuullisuustavoitteen vuoksi. Eoluksella on omassa strategiassaan tavoite olla luontopositiivinen vuoteen 2030 mennessä, ja sen saavuttamiseksi on selvi-

tettävä hankkeiden vaikutus luontoon. Miehennevan hankkeessa asiaan vaikutti yhteysviranomaisen lausunto YVA-vaiheessa, ja Myllykankaan hankkeessa laskennalla nähtiin mahdollinen lisäarvo maakuntakaavaprosessissa sekä Natura-alueen läheisyyden kaltaisissa herkissä luontokysymyksissä.

Risto Ant-Wuorisen kokemuksen mukaan YVA ja luonnonjalanjälkilaskenta yhdistettynä luo laadullisen ja määrällisen perustan paremmille päätöksille. Hankekehityksen näkökulmasta laskennan suurin hyöty ei ole vain lopputuloksena saatava luku, vaan se, että tulokset auttavat määrittämään reunaehdot, joiden puitteissa hanketta voidaan viedä kohti luonnon kannalta parempaa vaihtoehtoa. Toisaalta ne muodostavat myös raskaan kokonaisuuden. Hankekehittäjän näkökulmasta kyse ei ole kevyestä lisäselvityksestä: työ on kustannuksiltaan merkittävä ja sen ajoituksen pitää onnistua hyvin. Toisaalta näissä piloteissa työ pysyi suunnitellussa aikataulussa eikä lisännyt YVA-menettelyn kokonaiskestoa.

YVA-menettelyn ja kompensatiolaskennan ajoitukset ja rajaukset sekä integrointi hankekehitykseen ovat tärkeitä. Ne eivät saa jarruttaa aikataulua, mutta niitä ei myöskään pidä aloittaa liian aikaisin, sillä muun muassa voimalojen ja tielinjausten sijoittuminen maastossa muuttuu luvituksen aikana.

Hyvityspolku selkeytyy, koska kompensatio perustuu dataan eikä ole-

tuksiin.

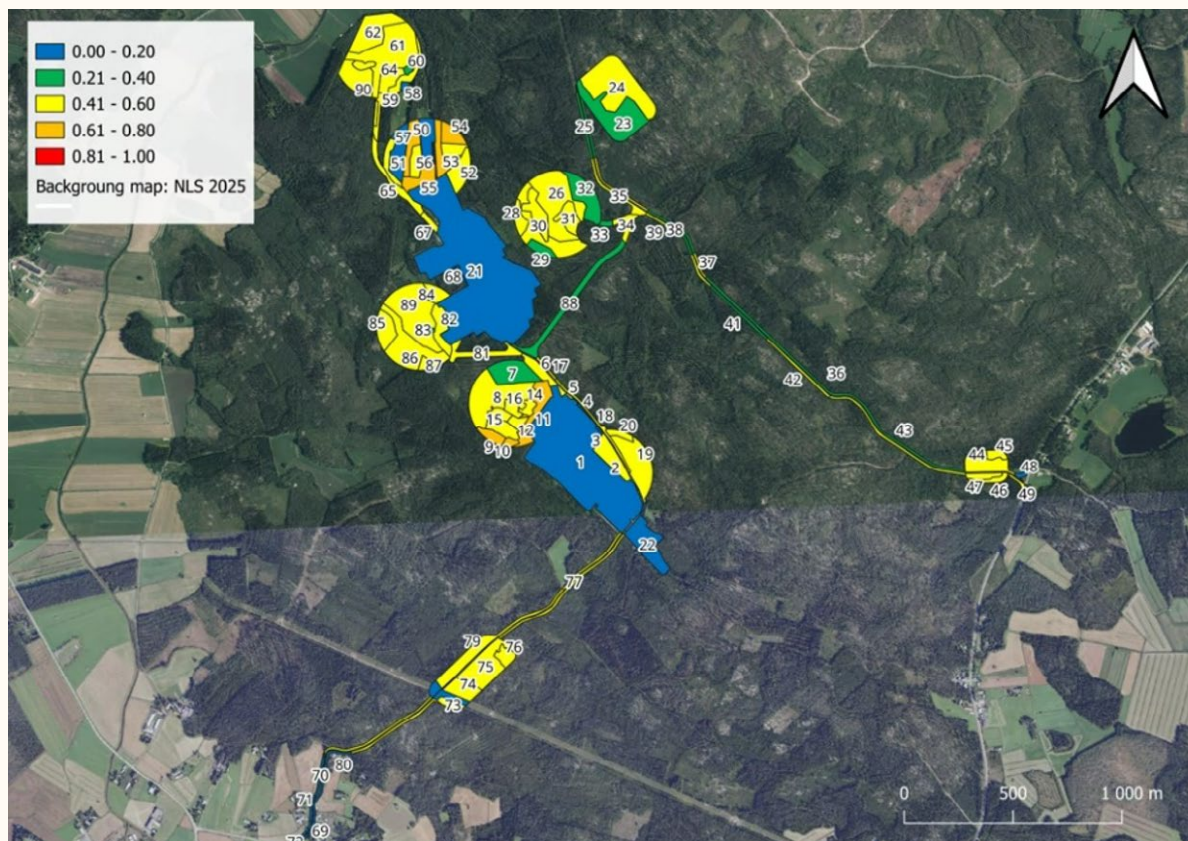
Vaikka ekologinen kompensatio ei ole YVA-lain mukainen velvoite samalla tavalla kuin vaikutusten arviointi, YVA-prosessissa ja yhteysviranomaisen lausunnoissa se voi nousta esiin yhtenä mahdollisena haittojen lieventämisen tai hyvittämisen keinona.

Poiminta yhteysviranomaisen lausunnosta koskien kompensatiota

Fingridin Harjulinjan voimajohtohankkeen arviointiohjelmalausunnossa yhteysviranomaisen lausui ekologisesta kompensatiosta YVA:n yhteydessä:

”Ekologisen kompensation osalta yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-lain (252/2017) tarkoituksena on arvioida hankkeen todennäköisesti merkitsevät ympäristövaikutukset, ei määrätä toimenpiteitä, kuten kompensatiota. YVA-menettelyn painopiste on vaikutusten tunnistamisessa, arvioinnissa ja kuvaamisessa ennen päätöksentekoa. Ekologista kompensatiota ei siten tarvitse selvittää YVA-lain perusteella, koska YVA-menettely ja ekologinen kompensatio palvelevat eri tarkoituksia ja perustuvat eri lainsäädäntöön. YVA-menettely käsittelee ympäristövaikutusten arvioinnin, kun taas ekologisen kompensation velvoitteet ja menettelyt on säädetty luonnonsuojelulaissa.”

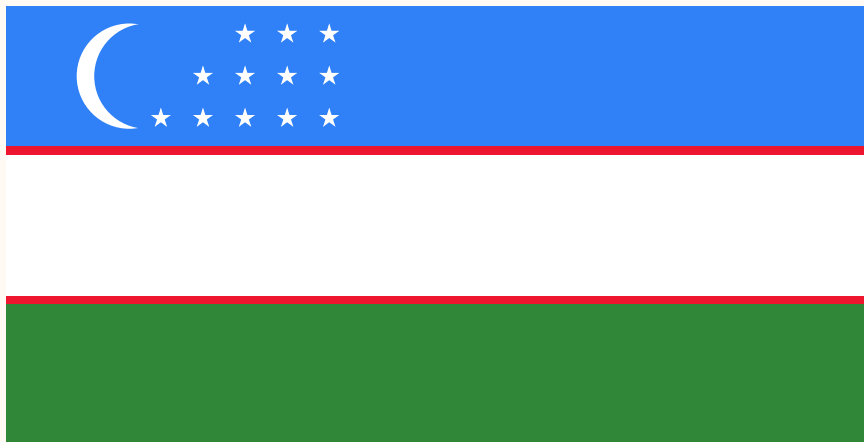
Kirjoittaja: Impakti-lehden toimittaja Erkki Ikäheimo

Kuva 5. Miehennevan tuuli- ja aurinkovoimahankealueen maastokartoituksesta tuotettu paikkatietoaineistokartta

YVA-ASiantuntijana UZBEKISTANISSA

Oikeusvaltiokeskuksella on ollut parin viime vuoden ajan käynnissä Enhancing the Rule of Law in Uzbekistan –hanke. Hanke tukee Uzbekistanin hallituksen pyrkimyksiä vahvistaa uzbekistanilaisten instituutioiden eheyttä ja oikeudellista varmuutta, jotka ovat keskeisiä oikeusvaltioperiaatteen toteuttamisessa. Hankkeen toteutukseen osallistuivat Uzbekistanin oikeusministeriö, Uzbekistanin korruptionvastainen virasto, Tashkentin valtion oikeustieteellinen yliopisto sekä oikeusasiamiehen toimisto.

Hankkeen osa-alueet olivat: 1) oikeusvaltioperiaatteen klinikat ja keskustelu vaikuttavuuden arviointikäytäntöihin liittyen, 2) oikeusvaltioperiaatteen klinikat ja vuoropuhelu, joiden tavoitteena on vahvistaa oikeusasiamiehen toimiston roolia ja asiantuntemusta, 3) oikeusvaltiopoliklinikat ja vuoropuhelu korruptionvastaisista käytän-

nöistä, erityisesti paikallishallinnon tasolla sekä 4) oikeusvaltioperiaatteen klinikat (kouluttajien koulutus) ja keskustelu Uzbekistanin perustuslaista ja rikosoikeusjärjestelmästä.

Uzbekistanin presidentti oli määrännyt vuoden 2025 teemaksi ympäristön ja tämä heijastui myös hankesuunnitelmaan, johon nostettiin yhdeksi osa-alueeksi lainsäädäntöhankkeiden vaikutusten arviointi (Regulatory Impact Assessment) ja erityisesti ympä-

ristövaikutusten arviointi lainsäädännön valmisteluissa.

Uzbekistanista oli syksyllä 2024 Helsingissä delegaatio tutustumassa Suomen tapaan tehdä vaikutusten arviointia. Tällöin muun muassa yhdistyksemme puheenjohtaja Marja Nuottajärvi

esitteli heille ympäristövaikutusten arvioinnin perusteita. Syksyllä 2025 olikin sitten vuorossa vierailu Uzbekistaniin tämän teeman osalta. Marjan ollessa estynyt osallistumaanmatkalle päätin itse lähteä mukaan, varsinkin kun ilmeni Oikeusvaltiokeskuksen edustajien puolelta, että mukaan tarvitaan ympäristövaikutusten arvioinnin asiantuntija. Itselleni tosin tämä lainsäädäntöhankkeisiin liittyvä

vaikutusten arviointi oli aiemmin jäänyt hieman vieraammaksi, mutta työparikseni oli lupautunut lähtemään oikeusministeriön kehittämisneuvos Kaisa Tiusanen, joten täydensimme hyvin toistemme osaamista.

Matkan määränpää oli Uzbekistanin pääkaupunki Tashkent. Ohjelma alkoi 16.9.2025 seminaarilla yhteistyön tuloksista UNDP Uzbekistanin kanssa (Roundtable on Progress and Recent Developments in Strengthening the Rule of Law and Human Rights Protection in Uzbekistan).

17.9.2025 pidetyssä kokouksessa oli ohjelmassa ryhmäkeskustelu, joka sisälsi esityksiä lainsäädäntölakien ympäristövaikutusten arviointimenetelmän kehittämisestä Suomessa ja Uzbekistanissa. Keskeisiä paikallisia osallistujia tässä tilaisuudessa olivat oikeusministeriö, ekologian, ympäristönsuojelun ja ilmastomuutoksen ministeriö sekä lainsäädäntöanalyysin ja sääntelyvaikutusten arvioinnin instituutti. Pidimme Kaisan kanssa esitykset aiheesta “Suomen kokemus lainsäädäntöhankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista”. Kaisa korosti arvioinnin laajuuden, vastuiden ja valvonnan määrittelyn tärkeyttä yhteistyössä asianomaisten sidosryhmien kanssa sekä tarjolla olevien resurssien huolellista tarkastelua. Itse

esittelin Suomen ympäristövaikutusten arviointiprosessin, mukaan lukien oikeudellisen perustan, eri arviointitasot, vastuulliset viranomaiset ja arviointikehyksen. Korostin erityisesti läpinäkyvyyttä, osallistumista ja olemassa olevan tiedon käyttöä hyvien YVA-ratkaisujen perustana. Uzbekistanin edustajat esittivät erittäin aktiivisesti kysymyksiä molemmista esityksistä.

Uzbekistanin vaikutusten arviointi-instituutin edustajan esityksessä käsiteltiin viimeaikaisia kehityksiä Uzbekistanissa ja erityisesti uuden ympäristövaikutusten arviointimenetelmän kehittämistä. Tämä esitys herätti keskustelua uzbekkien laatimasta uudesta menetelmäohjeesta, jossa yhtenä keskeisenä haasteena on RIAN ja YVAN välisen eron tunnistaminen.

Esitysten jälkeen päivä jatkui Kaisan ja minun esittelemillä esimerkeillä (Ilmastolaki ja muutama suuri infrastruktuurihanke). Uzbekistanilaiset osallistujat esittelivät tapauksen vesipulan ratkaisemisesta, joka on merkittävä ongelma Uzbekistanissa. Hallitus on rahoittanut pumppuja, mutta pohjaveden määrä laskee. He olivat tehneet tutkimuksen veden järkevän käytön parantamiseksi ja laatineet ex ante -arvioinnin. He olivat myös kiinnostuneita Suomen vesienhallinta-

järjestelmästä. Keskustelussa todettiin, että läpinäkyvä vaikutusten arviointi auttaa tasapainottamaan kaikkien merkittävien lakiehdotusten eri vaikutuksia. Arviointi voi tehdä näkyväksi ympäristöhaittojen ja yhteiskunnallisten hyötyjen väliset kompromissit. Uzbekistanilaiset osallistujat olivat erityisen kiinnostuneita lainsäädännön laatimiseen liittyvästä YV:stä ja oikeudellisten arviointivaatimusten roolista. Keskustelun perusteella saatoimme todeta, että Uzbekistanin viranomaiset tarvitsevat vielä lisää tietoa ja kapasiteetin kehittämistä. Osallistujien mukaan suomalaisia esimerkkejä käytettiin uuden RIA-menetelmäohjeen kehittämisessä. Kiinnostuksen kohteina uzbekistanilaiset osallistujat mainitsivat lisäksi esimerkiksi menetelmät kasvihuonekaasupäästöjen mittaamiseen.

18.9.2025 pidettiin työpaja kaikkien Uzbekistanin keskeisten ministeriöiden ja instituuttien kanssa. Teemana oli lainsäädäntöhankkeiden ympäristövaikutusten arviointi. Tilaisuuden avasivat Uzbekistanin oikeusministeriön apulaisministeri Makhmud Istamov ja Helsingin yliopiston oikeusvaltiokeskuksen johtaja Tuija Brax. Ministeri korosti ympäristövaikutusten arvioinnin kiireellisyyttä sääntelyasioissa ja mainitsi ajankohtaisiksi haasteiksi erityisesti ilmastomuutoksen, ilman saastumisen ja Araljärven tilan. Uzbekistanhan on enimmäkseen aavikkoa, joten ilmastomuutoksen vaikutukset ovat keskeisiä haasteita. Ministeri totesi myös, että yhteistyö Suomen kanssa on auttanut uuden menetelmän kehittämisessä. Johtaja Brax puolestaan onnitteli omassa puheenvuorossaan Uzbekistania vahvasta perustuslaillisesta tuesta ympäristövaikutusten arvioinnille

ja viittasi Suomen pitkään historiaan ympäristöpolitiikan kehittämisessä. Tämän jälkeen Kaisa piti esitelmän RIA-menetelmän kehittämisestä lakien laatimiseen. Suomessa vaikutusarviointia ohjaavat valtioneuvoston lainvalmistelun vaikutusarvioinnin yleisohje ja sitä täydentävät ministeriöiden temaattiset ohjeet. Lisäksi lainsäädännön arviointineuvosto antaa lausuntoja hallituksen esitysluonnosten vaikutusarviointien laadusta. Itse pidin esitelmän lainsäädännön ympäristövaikutusten arvioinnin käytännön näkökohdista ja erityisesti Suomen kokemuksista. Teemaksi olimme jälleen ottaneet ilmastolain ja ilmastovaikutusten arvioinnin. RIA-instituutin johtaja piti esitelmän lähestymistavoista sääntelypolitiikan kehittämiseen ympäristövaikutusten arvioinnissa. Ekologia-, ympäristönsuojelu- ja ilmastomuutosministeriön pääkonsultti puolestaan piti esitelmän ekologisen analyysin menetelmistä ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Uzbekistanin asiantuntijat korostivat paikallisen tason merkitystä sekä ympäristökysymysten luokittelun ja teknisen asiantuntemuksen tarvetta. Mainitut alat olivat vesi, kaivostointi, energiantuotanto, maatalous ja kemianteollisuus. Uzbekistanin pääasiallinen kansallinen tavoite on ympäristönsuojelun tehostaminen ja sen sisällyttäminen sääntelyprosessiin. He korostivat, että hallinto tarkastelee kaikkia sääntelysuunnitelmia taloudellisten ja ympäristövaikutusten osalta ja että tälle työlle on myös vahva poliittinen tuki.

Matkaan ja sen valmisteluun liittyi monta mutkaa, joista minua onneksi Oikeusvaltiokeskuksen projektisuunnittelija osasi etukäteen varoittaa. Oli hieman haasteellista saada tarkasti selville, mistä uzbekit oikeastaan toivoivat meidän pitävän esityksiä ja millaisia tapauksia esittelevän. Tämä johti lopulta siihen, että tein Tashkentissa yömyöhään uusia esityksiä Suomessa valmisteltujen tilalle. RIA-menetelmäohjeesta sain luonnoksen tutustuttavaksi kesällä ja totesin sen olevan pikemminkin hanke-YVA-ohje kuin varsinainen lainsäädäntöhankkeisiin liittyvän arvioinnin ohje. Keskustelimme siitä uzbekkien kanssa sekä ennen matkaa että paikan päällä, mutta minulle jäi silti hieman epäselväksi, onnistuinko selittämään riittävän selkeästi RIA:n ja YV:n erot, joiden tulisi ilmetä myös RIA-ohjeessa.

Paluumatka olikin sitten haastavampi kuin hyvin sujunut menomatka. Lentokoneen teknisen vian takia lähtö Tashkentista viivästyi lähes vuorokaudella, ja siihen liittyi kaikenlaisia kommunikointihaasteita lentoyhtiön kanssa. Tashkent-Istanbul-lennolla sain potea ensimmäistä kertaa elämässäni ruokamyrkytystä, ja koska

myöhästyimme jatkolennot peräti parin minuutin verran, jouduimme viettämään vielä muutaman tunnin ylimääräisen odotusajan Istanbulin lentoasemalla. Näistä pienistä haasteista huolimatta pidin matkaa onnistuneena, etenkin kun hyppäsin mukaan hankkeeseen kesken kaiken. Myös uzbekit vaikuttivat olevan tyytyväisiä meidän esityksiimme ja yhteisiin keskusteluihin ja kokivat saaneensa meiltä apua RIA:n jatkokehittämistä varten.

YVAn uudet linjaukset

YVA-päivät avasi ympäristöneuvos Seija Rantakallio (YM) kertomalla YVAn uusista linjauksista, jotka toimivat pohjana ympäristöasioiden käsittelylle uuden Lupa- ja valvontaviraston toiminnassa. YVA-lainsäädännön ja selvitysten nähtiin paisuneen hyvin epäkäytännölliseksi kokonaisuudeksi niiden laajennuttua esimerkiksi YVAn ja kaavoituksen yhteensovittamisen ja yhteismenettelyn sekä eri EUasetusten veloitettavan lainsäädännön seurauksena. Siksi uudet linjaukset ja lakimuutokset koettiin tarpeellisiksi.

Uusissa linjauksissa pyritään ensinnäkin parantamaan selvitysten ja arvioinnin kohdentamista todennäköisesti merkittävimpiin ympäristövaikutuksiin. Tässä ensisijaisen tärkeää ovat päättelyketjujen selkeät perustelut. Rantakallio painotti haastavansa tämän saavuttamiseksi koko YVA-kentän, viranomaisista hankkeista vastaaviin ja konsultteihin.

Toisekseen lisäpainoa on annettu ennakkolliseen ohjaukseen ja neuvontaan, josta Lupa- ja valvontavirasto ottaa uudenlaisen otteen. Rantakallio kannusti sopimaan työkokouksia Lupa- ja valvontaviraston kanssa jo ennen ennakkoneuvottelua menettelyn ennakoimiseksi sekä arviointiohjelman lausunnon jälkeen lausunnon läpikäymiseksi. Rantakallio huomautti myös, ettei ennakkoneuvotteluun ole tarkoitus tulla arviointiohjelman luonnoksen kanssa, mutta riittävään aineistoon tulee kaikilla osallisilla olla mahdollisuus tutustua etukäteen.

Kolmanneksi uusien linjausten tavoitteena on tunnistaa hankkeen edellyttämät arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyt entistä aikaisemmassa vaiheessa. Tämä työ alkaa entistä vahvemmin jo ennakkoneuvottelussa, ja tavoitteena on ennakoida jo YVA-vaiheessa, mitä tietoja etenkin lupamenettelyissä tarvitaan. Näin esimerkiksi EU:n luonto- ja lintudirektiivien sekä vesipuitedirektiivin mukaiset arvoinnit ja Naturaarviointi yhteensovitetaan YVAan. Rantakallio kertasi, että Naturaarviointi tehdään yleisesti YVAn yhteydessä, ja vain erityisestä syystä erikseen.

Lopulta tavoitteena on helpottaa oikean YVA-menettelyn toteuttamistavan valintaa hankekohtaisesti, jotta

saataisiin entistä kohdennetumpia selvityksiä ja selostuksia. Lakimuutosten myötä YVAn toteuttamistavat ovat siksi laajentuneet, ja arviointiohjelmaa koskevat sisältövaatimukset auttavat nyt arvioinnin kohdentamisessa. Koskien YVAn ja lupahakemuksen yhteiskuulemistä Rantakallio korosti, että lupahakemuksen yhteiskuulemiseen ei voi lähteä kesken lupahakemuksen. Kyse on siis menettelykokonaisuudesta, eikä hop-on-hop-off-menettelystä.

Rantakallio lopetti esityksensä lupaamalla yleisen tason YVA-oppaan luonnoksen hankkeesta vastaaville ja YVAan osallistuville ilmestyvän loppukeväästä tai alkukesästä.

Esitys herätti keskustelua esimerkiksi kokemuksista alkuvaiheen ohjauksesta ja neuvonnasta sekä merkittävien ympäristövaikutusten rajauksen hankaluudesta.

*Kirjoittaja: Ursula Rinta-Jouppi
Ympäristömuutoksen ja globaalin kestävyuden maisteriopiskelija
Helsingin yliopisto*

Lunastuslupalain uudistus tiukentaa ympäristöohjausta – viranomaisen ja toiminnanharjoittajan näkemykset törmäävät

Lunastuslupalainsäädäntö on kokenut merkittäviä uudistuksia, joiden taustalla on EU-komission huomautus Suomen puutteellisesta YVA-direktiivin täytäntöönpanosta. Uudistuksen myötä lunastuslupiin liitetään nykyään nimenomaisia määräyksiä, joiden tarkoituksena on rajoittaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Lupa- ja valvontaviraston ylitarkastaja Mikko Jalovaaran mukaan tammi-kuussa aloittanut uusi virasto valvoo näiden lupamääräysten noudattamista läpi hankkeen elinkaaren, ja valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista. Lain soveltamisala on laajentunut, ja jatkossa esimerkiksi tuulivoima-alueiden ja datakeskusten ulkoisia ilmajohtoja ei saa toteuttaa ilman lunastuslupaa, vaikka maanomistajien kanssa saataisiin aikaan vapaaehtoisia sopimuksia. Jalovaara korosti, että lain soveltamiskäytäntö on vasta muotoutumassa, sillä ensimmäinen uuden lain mukainen lupa myönnettiin vasta viime syksynä. Viranomaiset ovat linjanneet ”merkittäviksi vaikutuksiksi” myös muun muassa varovaisuusperiaatteen nojalla huomioitavat seikat sekä YVA-vaiheen jälkeen esiin nousevat asiat.

Tämä viranomaisten laintulkinta on herättänyt huolta toiminnanharjoittajissa. Kommentaattorina toiminut kantaverkkoyhtiö Fingrid Oy:n vanhempi asiantuntija Mikko Kuoppala

huomautti, että käytännössä lunastuslupalain ”merkittävän vaikutuksen” rima on asetettu selvästi alemmas kuin itse YVA-menettelyssä. Lain valmisteluvaiheessa luotettiin siihen, ettei muutos toisi olennaisia lisävaatimuksia tai viivästyksiä hankkeisiin. Kuoppalan mukaan Fingrid on kuitenkin saanut uusia määräyksiä asioista, jotka eivät nousseet YVA-vaiheessa esiin, tai joista neuvotteluissa oli jo aiemmin todettu, ettei lisätoimia tarvita. Yhtiö kokee, että vaatimukset menevät paikoin jopa yleisen luonnonsuojelun edistämisen puolelle. Kuoppala nosti esiin konkreettisia esimerkkejä, kuten vaatimukset liito-oravan kulkuyhteysrakenteista tilanteessa, jossa niille ei nähty tarvetta viranomaisneuvottelussa. Myös epäselvästi muotoiltu määräys jättää ”mahdollisimman paljon” lehtipuuta reunavyöhykkeelle sekä tiukat suunnitelmavelvoitteet rauhoitetun suopuonakämmekän osalta ovat herättäneet hämmennystä toiminnanharjoittajissa. Kuoppala painotti, että nykyinen siirtymävaihe on käytännössä erittäin hankala: esimerkiksi kesällä saatu lupa, joka edellyttää uusia liito-oravaselvityksiä, voi lykätä toimenpiteitä seuraavaan kevääseen asti. Hankalan siirtymävaiheen ja yllättävien selvitysvaatimusten vuoksi yhtiö on jo valittanut ensimmäisistä luvistaan oikeuteen saadakseen laintulkintaan selkeyttä.

Epävarmuuksien ja viivästysten minimoimiseksi toiminnanharjoittajia kehoitetaan jatkossa esittämään lunastuslupahakemuksessa suoraan oma perusteltu näkemyksensä välttämättömistä lupamääräyksistä sekä liittämään mukaan mahdolliset vaikutusten rajoittamissuunnitelmat. Osa-

Maatuulivoimaloiden purkamista koskeva lainsäädäntöhanke

Ympäristöministeriön Mari-Linda Harju-Oksanen esitteli valmis-teilla olevaa lainsäädäntöhanketta, joka koskee maatuulivoimaloiden purkamista ja siihen liittyvää purkuvakuutta. Lainsäädännön tavoitteena on selkeyttää maatuulivoimaloiden purkamisvastuita ja varmistaa purkamisen asianmukainen toteutus. Suomessa ei vielä ole erityislainsäädäntöä aiheesta, vaikka purkamistarpeiden ennakoitaan kasvavan merkittävästi 2030–2040-luvuilla, kun nykyisten tuulivoimaloiden elinkaaret alkavat olla loppupäässä.

Lakiesityksessä ehdotettaisiin säädettäväksi uusi laki käytöstä poistettujen maatuulivoimaloiden purkamisesta sekä purkuvakuudesta. Ensisijainen purkamisvastuu olisi voimalan omistajalla. Purkuvakuus määriteltäisiin jo lupavaiheessa voimalan omistajalle tai investoijalle. Näin voidaan voimalan toiminnan päättyessä käyttää vakuutta purkukustannusten kattamiseksi, mikäli toimija on joutunut maksukyvyttömyystilanteeseen tai ei muuten täytä velvoitetta. Lain mukaan toissijainen vastuu voisi tietyissä tilanteissa siirtyä kunnalle maanvuokratilanteissa, jois-

puolten tulisi lisäksi jatkaa perustelun päätelmän jälkeisiä neuvotteluja lupamääräysten sisällöstä.

*Kirjoittaja: Eija Kallberg, ekonomi, MBA, MSc, oikeusnotaari, OTM maisteriopiskelija
Helsingin yliopisto*

sa voimalan omistaja on laiminlyönyt purkamisen ja jos purkamisen kustannuksia ei kyetä kattamaan uudella lakisääteisellä purkuvakuudella.

Lainsäädäntöhankeella pyritään luomaan selkeät pelisäännöt tuulivoimaloiden elinkaaren loppuvaiheeseen. Lainsäädännön keskiössä ovat oikeusvarmuus, maanomistajien asema sekä se, ettei purkukustannuksia jätetä kuntien ja yhteiskunnan kannettaviksi. Samalla sääntelyllä halutaan varmistaa, että tuulivoiman kasvu nojaa myös pitkäjänteiseen vastuunhallintaan elinkaaren loppupäässä. Lakiesityksen on tarkoitus edetä eduskuntaan syksyllä 2026 ja uuden lain tulla voimaan vuoden 2027 alussa. Purkuvakuutta ja kunnan toissijaista purkamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin voimaloihin, joita koskevaa rakentamislupaa haettaisiin aikaisintaan vuonna 2028.

*Kirjoittaja: Hanne Väistö
Ympäristö- ja luonnonvaraekonomian maisteriopiskelija
Helsingin yliopisto*

Yva ry myönsi henkilökohtaiset tunnustuspalkinnot Päivi Karviselle ja Lasse Tallskogille

oinnin ja osallistumisen hyvien käytäntöjen oppaan arktiselle alueelle. Työssä painotettiin alkuperäiskansaväestön ja muiden paikallisten asukkaiden osallistumisen vahvistamista. Päivi on ansioitunut myös Yva ry:n pitkäaikaisena puheenjohtajana, aktiivina sekä yhdistyksen toiminnan kehittäjänä. Lasse Tallskog on ansiotunut sekä YVAN että

Ympäristövaikutusten arviointiyhdistys Yva ry myönsi valtakunnallisessa YVA-päivässä 26.3.2026 kaksi tunnustuspalkintoa ympäristövaikutusten arvioinnin hyväksi tehdystä työstä. Yhdistyksen sääntöjen mukaan palkinto voidaan myöntää henkilöille, jotka ovat ansioituneet ympäristövaikutusten arvioinnin kehittämisessä, tunnetuksi tekemisessä ja/tai käytännön arviointityössä. Yhdistyksen hallitus päätti myöntää tunnustuspalkinnot Päivi Karviselle ja Lasse Tallskogille.

Päivi Karvinen on ollut mukana kehittämässä arviointikäytäntöjä jo ennen YVA-lain voimaantuloa 1990-luvun alussa tiehallinnossa. Hänen työnsä 1990-luvulta aina 2020-luvulle saakka on tukenut osallistumiskäytäntöjen kehittämistä ja vuorovaikutuksen vahvistamista YVA-menettelyssä. Päivi on ollut mm. vastuuroolissa laatimassa ympäristövaikutusten arvi-

SOVAN kehittämisessä jo 1990 alulta lähtien. Hänen työnsä on keskittynyt jo varhain kehittämään arviointiprosessien systemaattisuutta ja selkeyttä. Lasse on tehnyt urauurtavaa työtä ympäristöhallinnon YVA-tukiaineiston ensimmäisen version kehittämisessä, ja hän on ollut kehittämässä YVA- ja SOVA-lainsäädäntöä ja sen ohjausta vaikuttamalla arviointien sisältöön, laatuun ja hallinnolliseen yhtenäisyyteen. SOVA sellaisena kuin sen tunnettiin, on pitkälti Lassen kehitystyön tulosta. Hän on ollut aktiivinen myös EU-lainsäädäntötyössä sekä alan kansainvälisessä yhteistyössä. Molemmat palkitut ovat jättäneet lähtemättömän jäljen Suomen YVA- ja SOVA-historiaan. He ovat myös vaikuttaneet Yva ry:n toimintaan mieleenpainuvilla persoonallisuuksillaan.

Kirjoittaja: Yva ry:n hallitus

WINDLIFE-hanke, katsaus alustaviin tuloksiin

Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija Antti Pekkarinen esitteli WINDLIFE-hankkeen alustavia tuloksia. Pekkarinen toimii myös kyseisen hankkeen projektipäällikkönä. WINDLIFE-hankkeessa (tunnetaan myös nimellä TUULIRIISTA) tutkitaan metsäeläinten esiintymistä ja elinympäristöjen käyttöä tuulivoimaloiden lähialueilla. Hanke on alkanut vuonna 2023 ja se päättyy vuoden 2027 lopussa.

WINDLIFE-hanke on jakautunut useaan alahankkeeseen. Alahankkeisiin kuuluvat poro, susi, metsäpeura, maakotka sekä metsästys ja hirvieläimet. Hankkeen tavoitteena on selvittää tuulivoiman vaikutuksia näihin lajeihin sekä poronhoitoon ja metsästyseen.

Ensimmäiset alustavat tulokset viittaavat siihen, että tuulivoimalla on todennäköisesti vaikutuksia porojen elinympäristön valintaan tietyillä alueilla. Tuulivoimalla näyttää myös olevan vaikutuksia metsästämiseen tuulivoima-alueiden rakentamisaikana sekä aikuisten maakotkien elinympäristön valintaan. Saadut tulokset viittaavat lisäksi siihen, että vaikutukset vaihtelevat eri alueiden ja tilanteiden välillä.

Esityshetkellä WINDLIFE-hankkeen tuloksia ei ole vielä julkaistu, joten tuloksiin, analyysiin

sekä tulkintoihin voi tulla muutoksia. Pekkarinen kertoi, että analyysit jatkuvat ja ne tarkentuvat kaikkien lajien osalta.

Kirjoittaja: Nita Helenius, Oulun yliopisto

Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko

Luvituspäälikkö Jenni-Julia Saikkonen Gasgrid Finland Oy:stä esitteli vedyn siirtoverkkohanketta. Vetyinfrastruktuuria tarvitaan tukemaan Suomen energiaturvallisuutta ja omavaraisuutta. Uusien investointien avulla pyritään myös lisäämään Suomen kilpailukykyä ja luomaan uusia työpaikkoja. Puhtaan vedyn avulla edistetään lisäksi ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Hanke on mittava: suunnitteilla on yli 1500 kilometriä pitkä verkosto, joka sijoittuu yli 70 kunnan alueella ja koskettaa noin 14 000 maanomistajaa. Projektissa on mukana neljä YVA-konsulttia: Ramboll, AFRY, Finnish Consulting Group ja Sweco.

Maanomistajatilaisuuksia on järjestetty yhteensä 41, joista kuusi etäyhteyksin. Näissä tilaisuuksissa on

kohdattu noin 5000 maanomistajaa. Yleisötilaisuuksia on pidetty 15, joista kuusi etänä, ja niihin on osallistunut yhteensä noin 2000 henkilöä. Lisäksi on järjestetty viisi mediatilaisuutta. Yhteistyö eri sidosryhmien välillä on ollut merkittävässä roolissa hankkeen edistämisessä.

Hankkeen laajuuden ja suuren tietomäärän vuoksi nykytilan kuvauksessa on hyödynnetty runsaasti taulukoita ja karttoja. Luontokartoitukset on tehty 150 metrin etäisyydellä linjan molem-

min puolin. Hanke sai YVA-päivillä kiitosta siitä, että merkittävät ympäristövaikutukset oli huomioitu hyvin.

Maastoselvitykset ja YVA-selostusten laatiminen jatkuvat vielä vuoden 2026 ajan. Selostusten arvioidaan valmistuvan vuoden loppuun mennessä. Investointipäätöksiä ja lupavaiheita odotetaan vuodelle 2027.

Kirjoittaja: Henna Männistö, LAB-ammattikorkeakoulu

Valuuko arviointityö hukkaan?

AFRY Finland Oy:n osastopäällikkö Kaisa Kettusen esitys Kemijoki Oy:n Kemijärvelle puuhaaman pumppuvoimalaitoksen YVA-prosessista toi esiin samoja havaintoja, joista myös Lasse Peltosen keynote-puheenvuorossa ympäristökonflikteihin liittyen puhuttiin. Onnistunut viestintä ei nimittäin riipu vain siitä, että tuoreimmat arvioinnin tulokset tuodaan ilmi sidosryhmille. Tieto ei välttämättä saavuta kuulijan ymmärrystä, jos yleisön ennakoasenteet ja tunnereaktiot estävät sen.

Pumppuvoimalaitoksen tarkoitus on tasata sähkönsaataavuutta siirtelemällä vesimassoja Kemijärven ja ylävarastoaltaan välillä. Suunnitelmaan kuuluvat muun muassa Ailangantunturin Tunturilammen tilalle tehtävä neliökilometrin ylävarastoallas ja Kemijärveen kaivettava kilometrin pituinen ruoppausväylä. Projektin ympäristö- ja

vesitalousvaikutusten arviointiin on käytetty rutkasti maasto- ja mallinnustyötunteja. Kun ympäristövaikutuksia lievennetään esimerkiksi tekemällä ruoppaus talvella kuivatyönä, on vaikutus jo säännöstellyn Kemijärven olosuhteisiin pieni.

Tällainen suurprojekti on ymmärrettävästi herättänyt paikallisissa kysymyksiä, ja projektin vastustajat ovat järjestäytyneet jo tiiviiksi rintamaksi. YVA-prosessi tehtiin ennen kuin lieventämistoimenpiteitä ehdittiin ottaa siinä huomioon, ja Kettunen tuskailikin sitä, miten työ ei ole yrityksen intressien kannalta tuottanut haluttua hedelmää. Jos viestintään ei kiinnitetä ajoissa huomiota, voi aitoa vuoropuhelua olla vaikeaa saada enää aikaiseksi myöhemmin.

Kirjoittaja: Paavo Eiden, MMK, opiskelija Helsingin Yliopistossa

Vaikutusten arviointi ja arviointitiedon rooli ympäristökonflikteissa

Itä-Suomen yliopiston ympäristökonfliktien hallinnan professori ja ympäristökonfliktien hallintaan keskittyvän Akordi Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja yksi perustajista, Lasse Peltonen piti keynote-puheenvuoronsa arviointitiedon merkityksestä konfliktisissa hankkeissa. Peltonen aloitti puheenvuoronsa toteamalla, että ympäristökonflikteissa tiedolla, selvityksillä ja tieteellä on korostunut rooli. Konfliktitilanteissa kuitenkin tiedon tulkinneen tavat voivat polarisoitua, luottamus asiantuntijoihin ja tietoon horjua, tieto vääristyä tai tietoa saatetaan jopa salailla. Peltonen esitteli lyhyesti Itä-Suomen yliopistossa projektitutkija Veera Kankareen tekemää tutkimusta, jonka mukaan vaikutusten arvioinnin puutteet näkyvät selvästi perusteena tuulivoimavalituksissa.

Puheenvuoro käsitteli tarkemmin sitä, miten konfliktisia tilanteita voisi YVA:ssa lähestyä, ja minkälaisella YVA:lla voitaisiin parantaa tiedon tuotannon ja hankkeiden hyväksyttävyyttä sekä ehkäistä konflikteja. Puheenvuoron ydin oli siinä, että pelkkä tieto ei riitä ratkaisemaan konflikteja tai lisäämään hankkeiden hyväksyttävyyttä. Tiedon lisäksi tarvitaan tunneälykkyyttä ja vankkaa tietoa, jolla tarkoitetaan ETH Zürichin yhteiskuntatieteiden emeritusprofessori Helga Nowotnyn mukaan tietoa, joka on ymmärrettävää, paikalliskontekstissa relevanttia ja vuorovaikutteisesti tuo-

tettua. Tähän liittyy olennaisesti se, että paikallisten kokemus vaikutusten merkittävydestä tai tärkeistä vaikutuksista voi olla erilainen kuin asiantuntijoilla tai viranomaisilla. Peltonen esitteli elefantti ja ratsastaja -metaforan, jossa ratsastaja edustaa järkeä ja rationaalista kontrollia, ja elefantti vaistomaisia reaktioita, intuitiota ja tunteita, joiden taustalla ovat muun muassa turvallisuuden ja itsemääräämisoikeuden perustarpeet. Eli kun elefantti konfliktissa pillastuu, ei auta järkeily ratsastajan kanssa, vaan pitää puhua elefantille: tarvitaan rauhoittelua, välittämistä ja ihmisten kontrollin tunteen tukemista tunnelatautuneessa tilanteessa.

Kontrollin ja kuulluksi tulemisen tunteen tukemiseen tarvitaan aitoja vaikuttamismahdollisuuksia ja osallistamista koko hankkeen elinkaaren ajan, alkaen varhaisessa vaiheessa jo ennen YVA-menettelyä ja jatkuena aina vaikutusten seurantaan asti. YVA-menettely voi vaikuttaa siihen, miten ristiriitaisena paikalliset kokevat hankkeen. Peltonen mielestä jo YVA-ohjelmavaiheeseen mentäessä olisikin hyvä ottaa paikallisille tärkeät vaikutukset huomioon, sillä jo YVA:ssa voidaan hallita tai ehkäistä konflikteja ja vahvistaa hankkeen hyväksyttävyyttä. Tämä on mahdollista siis vankan arviointitiedon avulla, jota rakennetaan vuorovaikutteisesti haitankärsijöiden kanssa yhteistoiminnallisella tiedon-

tuotannolla, hankkeen paikallisille merkittävät vaikutukset huomioiden. Epäonnistunut vuorovaikutusprosessi voi vähentää luottamusta, mutta toisaalta onnistunut prosessi voi sitä lisätä.

*Kirjoittanut:
Adele Silver, ympäristöpolitiikan opiskelija, Itä-Suomen yliopisto*

HALLITUS 2026-2027

Niina Pirttiniemi, puheenjohtaja
Lupa- ja valvontavirasto
[npirttiniemi\(at\)gmail.com](mailto:npirttiniemi(at)gmail.com)

Marja Nuottajärvi, varapuheenjohtaja
Fingrid Oyj [rolla.nuo\(at\)gmail.com](mailto:rolla.nuo(at)gmail.com)

Merja Avonius, sihteeri
[merja.avonius\(at\)gmail.com](mailto:merja.avonius(at)gmail.com)

Kirsi Koivunen
GasgridOy
[kirsi.koivunen\(at\)gmail.com](mailto:kirsi.koivunen(at)gmail.com)

Titta Makkonen
FCG Finnish Consulting Group
[titta.makkonen\(at\)fcg.fi](mailto:titta.makkonen(at)fcg.fi)

Timo Huhtinen
Sitowise Oy
[timo.huhtinen\(at\)sitowise.com](mailto:timo.huhtinen(at)sitowise.com)

Maria Arola
Fingrid Oyj
[maria.e.arola \(at\) gmail.com](mailto:maria.e.arola (at) gmail.com)

Kylli Eensalu
wpd Suomi Oy
[kylli.eensalu\(at\)gmail.com](mailto:kylli.eensalu(at)gmail.com)

Jasmina Majaneva
Ramboll Finland Oy
[jasmina.majaneva \(at\) ramboll.fi](mailto:jasmina.majaneva (at) ramboll.fi)

IMPAKTI-LEHDEN TOIMITUS

Päätoimittaja:
Titta Makkonen
[titta.makkonen \(at\) fcg.fi](mailto:titta.makkonen (at) fcg.fi)

Muu toimitus:
Erkki Ikäheimo
Kylli Eensalu
Merja Avonius

KANNATUSJÄSENET

